

Navodilo udeležencem osrednje proslave 20-letnice vstaje v Ljubljani

Komisija za promet pri republiškem odboru za proslavo 20-letnice vstaje slovenskega naroda je objavila naslednja navodila v zvezi z organizacijo prometa:

I. PREVOZI Z MOTORNIMI VOZILI

Občinske komisije, odgovorne za organizacijo prevozov, morajo poskrbeti, da bo potekal prevoz udeležencev osrednje proslave v Ljubljani po naslednjem načrtu:

LITJA:

odhodi osebnih avtomobilov do 16.30;

odhodi avtobusov do 16.30;

odhodi tovornjakov do 16.30.

HRASTNIK: (preko Trojan)

odhodi osebnih avtomobilov do 13.00;

odhodi avtobusov do 13.00;

odhodi tovornjakov do 13.00.

TRBOVLJE: (preko Trojan)

odhodi osebnih avtomobilov do 13.15;

odhodi avtobusov do 13.20

odhodi tovornjakov do 13.20.

ZAGORJE: (preko Trojan)

odhodi osebnih avtomobilov do 13.45;

odhodi avtobusov do 13.45;

odhodi tovornjakov do 13.50.

II. KOLESARJI

Kolesarjem se priporoča, da ne vozijo po glavnih cestah, kjer bodo v nevarnosti pred motornimi vozili. Vozijo naj po znanih stranskih cestah in po ulicah do kolesarskih shramb. Če bodo že na

glavnih cestah, naj vozijo po skrajnem desnem robu in zelo previdno.

III. PARKIRANJE

Za zunanja motorna vozila so ob vseh glavnih dohodih v Ljubljano določeni parkirni prostori, ločeno za posamezne vrste avtomobilov.

Za parkiranje motornih vozil iz Zasavja je določen prostor okrog Tabora (kar naj si udeleženci, ki bodo potovali v Ljubljano z avtobusi in tovornjaki, zapomnijo).

Kolesarji iz Zasavja pa bodo lahko shranili svoja kolesa na Krekovem in Vodnikovem trgu.

IV. PREVOZI Z VLAKI

Za udeležence proslave v Ljubljani vozijo naslednji posebni vlaki:

● vlak št. 32 z odhodom iz LITJE ob 17.05, s postankom v Kresnicah in Jevnici ter s prihodom v Ljubljano ob 17.50;

● vlak št. 34 z odhodom iz TRBOVLJE ob 17.05, za udeležence iz Trbovlj in Zagorja ter s prihodom v Ljubljano ob 18.05;

● vlak št. 36 z odhodom iz LITJE ob 17.45, za udeležence iz Litije ter s prihodom v Ljubljano ob 18.20;

● vlak št. 38 z odhodom iz DOBOVE ob 16.00, s postankom od Dobove do Zidanega mosta ter s prihodom v Ljubljano ob 18.35;

● vlak št. 42 z odhodom iz ZAGORJA ob 18.10, za udeležence iz Zagorja ter s prihodom v Ljubljano ob 19.00;

● vlak št. 44 z odhodom iz TRBOVLJE ob 18.18, za udeležence iz Trbovlj ter s prihodom v Ljubljano ob 19.15;

● vlak št. 46 z odhodom iz HRASTNIKA ob 18.25, za udeležence iz Hrastnika ter s prihodom v Ljubljano ob 19.30.

Udeleženci proslave pa se bodo lahko vračali iz Ljubljane z naslednjimi posebnimi vlaki:

● vlak št. 11 z odhodom iz Ljubljane ob 1.45 in s prihodom v TRBOVLJE ob 2.45 ter s postankom v ZAGORJU in TRBOVLJAH;

● vlak št. 13 z odhodom iz

Ljubljane ob 2.00 in s prihodom v DOBOVO ob 4.44 ter s postankom na vseh postajah od ZIDANEGA MOSTA do DOBOVE;

● vlak št. 411 z odhodom iz Ljubljane ob 3.05 in s prihodom v TRBOVLJE ob 4.03, za udeležence iz TRBOVLJE;

● vlak št. 29 z odhodom iz Ljubljane ob 4.00 in s prihodom v TRBOVLJE ob 4.59 ter s postankom v ZAGORJU;

● vlak št. 513 z odhodom iz Ljubljane ob 4.22 in s prihodom v LITJO ob 5.07 ter s postankom na vseh postajah od Ljubljane do Litije.

Na vseh vlakih je za prevoz 50 odstotni popust. Vozovnice so povratne in so na drugi strani oštevilčene s številko posebnega vlaka za prihod in odhod.

Potniki naj pri odhodu iz Ljubljane vstopijo na svoj vlak, ki je označen na vozovnici. Če kdo zamudi svoj poseben vlak, se lahko vrne s katerimkoli drugim vlakom, ki ima postanek na njegovi izstopni postaji.

Vir: Ljubljanski vestnik, 19. avgust 1961.

KURIR BORIS

Očka mi je pripovedoval o svojem kurirju Borisu.

Spominja se ga tako živo, kot da je bilo lani, kako je mali Boris, doma iz Hrastnika v zasavskih re-

virjih, prišel v partizane.

Leta 1944, ko je XIV. divizija že bila na Stajerskem, so se najprej začeli množično javljati v partizane rudarji iz zasavskih revirjev Zagorje, Trbovlje in Hrastnik. Skoraj vsakič štiri ali pet dni je prišla na Dolenjsko skupina po 150 do 200 prostovoljcev, ki so se odločili, da pomagajo uničiti fašistično zver. Hitlerjevo drhal, ki je zelo močno udarjala, ali samo še z repom.

Seveda so se morali ti prostovoljci, ki so prihajali nekateri z ženami in nekateri z otroki, najprej nekoliko izuriti, da bi bili pripravljeni pridružiti se ostalim borcem, ki so se že borili v brigadah in odredih.

Nekoga jutra, ko so odhajali spet na vojnišče, razvrti v čete, je moj oče opazil v neki četi malega dečka, kako je z dolgimi koraki komaj dohajal že odrasla-joče fantje in moše, ki so samozavestno in ponosno korakali na vojnišče in nestrpno čakali, da bodo razporejeni v naše že takrat slavne brigade.

Očka vpraša malega dečka: »Kako ti je ime?«

»Boris,« je bil odgovor.

»Kako, da si tudi ti prišel k nam v partizane, ali je tvoj oče tudi prišel?« ga vpraša moj oče.

»Ne, čisto sam sem prišel v partizane, nimam očke,« se je zopet glasil odgovor malega Borisa.

Moj očka je naročil komandirju

čete, da malega partizana po končanem vojnišču privede v štab bataljona.

Ko sta ob dvanajstih opoldne stopila v sobo, kjer je bil moj oče kot komisar bataljona in se je z avtom pogovarjal s komandantom bataljona Dušanom, da si morajo izbrati novega kurirja, ker je bil prejšnji poslan v brigado, je oče takoj šinilo v glavo: — Glej ga, novi kurirček je že tu!

In res. Boris je postal kurir, in to tako zvest kurir, da ga ni bilo mogoče spraviti domov niti ob svobodni, ko so bili že v Ljubljani.

Borisa je ni bilo 13 let, ko je odšel v partizane. Ravno bi moral končati osnovno šolo, a ga je vojna prehitela. Iz njegove pisane in risane se je vedelo, da je nadarjen učenec. Mnogo je prispeval k stvaritvi, tako so imenovali desko, na katero so pritrjevali razne štandarde in risbe.

Nekoga dne je bila nalepljena na stenah slike neke vasi, ki jo bombardirajo partizanski avioni. Izpod slike je bil napis: — Tako se naj zgodi z vsako belogardistično vasjo. Podpis: Boris.

Po končani vojni se je Boris odločil, da bo šel najprej v šolo, in to v šolo za avionsko mehaniko.

Moj očka ne more pozabiti na kurirčka Borisa, zato je tudi mojmu bratu ime Boris.

Jože Pikel, učence 6. c razreda

Celje, Malgajeva 8

Partizanska Ljubljana pozdravlja udeležence proslave 20. obletnice revolucije

LJUBLJANA V PRVEM LETU VSTAJE

6. JUNIJA 1941. LETA SO PADLI V LJUBLJANI PRVI STRELI. Eden iz bil ranjen. Dvanajstega junija je že skorejš sabotažna grupa razrušila železniško progo pri Brezovici. Petnajstega junija je mladinska borbena grupa napadla fašiste na cesti med Hrastjem in Poljem. Take so imeli pred napadom Nemčije na Sovjetsko zvezo v Ljubljani že nad sto borbennih grup. To je bil zarodek nove ljudske, slovenske partizanske vojske. Te borbene grupe so dejanske prve partizanske enote v Ljubljani. Ena njihovih osnovnih nalog je bilo opešposabljanje prometnega parka okupatorjev — zlasti na železnici. Poleg tega so bile naloge: razoroževanje vojakov, likvidiranje izdajalcev in vohunov, uničevanje sovranskega tiska, reševanje zapornikov, sabotaže v podjetjih, zlasti onih vojaškega značaja.

PROPAGANDNA BITKA, KI JE TRAJALA MED TEM ČASOM, JE TAKO HUDO BESNELA, DA SO POSEGLE VANJO BORBENE GRUPE. Vse hiše so bile popisane z znaki OF, KP, SZ, SSSR, s srpi in kladivi. Mesto je bilo posuto z neštevilnimi lepaki, parolami in narodnimi zastavicami. Italijani niso mogli preprečiti takega zunanjega videza. Štosema so se »navadili« na tak videz mesta. Peslali pa so zelo občutljivi za razoroževanje. Svoje razorožene vojake so vse ostreje kaznovali. Vojaki in oficirji niso več smeli posamezno iz kavarne. Razoroževanje ni bilo več možno brez streljanja.

GLAVNO POVELJSTVO PARTIZANSKIH ČET V LJUBLJANI je bilo ustanovljeno takoj po napadu fašistov na Sovjetsko zvezo. Komitiji v Ljubljani so dobili nalogo okrepiti politično vojaško dejavnost. Večje število članov Partije je bilo poslano v druge predele Slovenije na politično delo in v partizanske enote. Do konca leta je odšlo iz Ljubljane nad 500 borcev po Sloveniji.

PRVE DEMONSTRACIJE, ki jih je organizirala Partija in OF v Ljubljani, so bile v začetku julija. Takrat so preseljevali Gorenjce v Srbijo. Te demonstracije proti okupatorju so tudi prvi videz izraz moči OF v Ljubljani. Nemci so se izognili tem demonstracijam s tem, da so zgradili progo po »svojem« ozemlju izven mesta. Česlapo je nato organiziral nočno raclo v Ljubljani s pretvezo, da se skrivajo v mestu Stajerski in gorenjski emigranti. Zaradi neposrednega izvrševanja policijske oblasti v Ljubljani so nastali preostali spori med okupatorjem. Nemci tedaj širijo vesti, da bodo zasedli Ljubljano. To ustrezno italijanski taktiki za zaviranje revolucionarnih oboroženih akcij proti italijanskemu okupatorju.

PRVI PARTIZANSKI ČETI V LJUBLJANSKEM OKRAJU STA USTANOVLJENI SREDI JULIJA. Molinska na jugovzhodnem, Rašiška na severnem območju. Prva je operirala na italijanskem, druga pa na nemškem območju. Prav posebnega pomena za razvoj vstaje v Sloveniji je bila tudi široko organizirana vojaška intendanca in partizanska saniteta. Sestnajstega julija je sklenilo Glavno poveljstvo, da se začne naslednji teden splošna oborožena vstaja v Sloveniji. Dvanaesetega julija je zadel prvi partizanski strel na nemškem območju izdajalskega orožnika. To je bil signalni strel za vstajo na kamniškem območju.

Julija in avgusta je bilo največ napadov na italijanske vojake v Ljubljani in na telefonske, telegrafске in železniške linije.

KAMNIŠKI BATALJON JE BIL SESTAVLJEN IZ PETIH ČET v neposredni bližini Ljubljane, na nemškem območju 15. avgusta. I z potrebo po posebni organizaciji obveščevalne službe in borbe s petokolonajši je bila v istem mesecu ustanovljena varnostna obveščevalna služba (VOSI). Njen pomen je bil zlasti v tem, da je odkrivala namene okupatorja in izdajalcev, ščitila ogrožena eporišča in kadre KP in OF in zlasti partizanske enote pred preneženji. V začetku septembra se je položaj toliko izboljšal, da je komandant armadnega korpusa Mario Robiti ultimativno zahteval uvedbo sistema falcev in smrtnih obsodb po izrednem tribunalu.

SLOVENSKI NARODNI OSVOBODILNI ODBOR SR JE KONSTITUIRAL 16. SEPTEMBRA v Ljubljani iz III. vrhovnega plenuma OF, v čigar odlokih se formalno najti kaže razvojna stopnja OF. — V Vrhovnem plenumu so bili tedaj zbrani že predstavniki 18 skupin. Zato so sedaj prve štiri skupine, ki so se sestale na ustanovnem sestanku konca aprila — imenovale ustanovne skupine. To so KP, krščanski socialisti, levo krilo »Sokol« in napredni kulturni delavci. Zgodovinski pomen septembrskega plenuma je v tem, da so sprejeli odloki o kaznovanju izdajalcev, narodnem davku in posejstvu; zlasti pa je pomemben odlok o vključitvi slovenskih čet v narodnoosvobodilne oddelke Jugoslavije ter formiranje SNOO kot najvišjega organa oblasti v Sloveniji. S tem se uveljavljajo prvi elementi slovenske državnosti. Terenski odbori OF so odlej predstavljali tudi formalno organizirane ljudske oblasti.

PRVA SLOVENSKA POZGANA VAS JE BILA RAŠICA. To je bilo zaradi partizanske aktivnosti Kamniškega bataljona. Odmev na poziv je bil nasproten okupatorjem pričakovanjem: konec septembra je bil ustanovljen Krimski bataljon iz šestih čet, sestavljenih večinoma iz delavcev in študentov, iz Ljubljane. Prvega oktobra pa je bil izveden atentat na petokolonajškega generala Rupnika ob odobravanju ljubljanske javnosti.

MLADINSKA OF JE BILA USTANOVLJENA NA NAJSIRSI OSNOVI ZA VSO MLADINO, POLEG DODANEGA SKOJ. Mladina je izvrševala najtežje naloge in pokazala največjo junaštvo in predanost v osvobodilnem boju. Ves mesec oktober je trajala ofenziva Italijanov proti Krimskemu bataljonu. Plenum okrožnih odborov v vsega slovenskega ozemlja pod okupacijo Italijanov je 12. oktobra v celoti podprl orientacijo vodstva OF,

da se oborožena borba nadaljuje, razširi in zaostri. A 3. oktobra je Mussolini s svojim odlokom uvedel v »Ljubljanski pokrajini« vojno stanje. Deset dni pozneje je bil napaden dr. Hacin, bivši upravnik pošte. Sredi meseca je bila ustanovljena v Ljubljani množična vojaška organizacija: Narodna zaščita. Ta je pripravljala ljudi za vstop v partizansko vojsko. Narodna zaščita je nastala iz borbennih grup in je bila zato vselej ofenzivna, zato je bila polnovredni del partizanske vojske v Sloveniji.

PLEBISCITNA AKCIJA JE SOVPADLA S KONCEM KRIMSKE OFENZIVE IN JE V CELOTI USPELA. IO OF je pozval preko Slovenskega poročevalca vse Ljubljance naj na obletnico osvoboditve izpod avstroogrskega jarma, na dan 29. oktobra, z izpraznitvijo ulic, javnih lokalov, gledališč in kinematografov med 17. in 18. uro manifestirajo svojo pripadnost OF. — Istega dne je izšel nov Mussolinijev razglas, ki razširja prejšnje izjemne sankcije tudi na javne manifestacije, na skrivanje blaga na škodo normalne potrošnje in na sabotažo na kmetijskih in industrijskih obratih. Tri dni prej je izdal poveljniki II. armade general Ambrosio naredbo, da je treba zajete upornike takoj postreliti, njih hiše, če je mogoče, takoj zažgati. Če imajo uporniki oporišča v določenem kraju, je treba prebivalstvo izseliti, kraj pa zažgati.

DRŽAVA V DRŽAVI je postala OF v Ljubljani. Imela je svoj vojaški, varnostni, obveščevalni, finančno-ekonomski, sanitetni in propagandni aparat, množične organizacije OF v podjetjih, šolah in ustanovah, razporedeno terensko organizacijo OF ter celo dokaj vplivne organizacije OF v domala vseh okupatorskih ustanovah, kakor na visokem komisaratu, na sodnih, na policiji, na dvakariji, na magistratu itd. Se močnejši je bil vpliv OF na železnici, pošti in na tramvaju, ki so bili skoraj v celoti v OF. Ugled in avtoriteta oblasti OF je bila tolikšna, da si tudi takšni meščani, ki niso bili naklonjeni OF, navadno niso upali odreči finančnih prispevkov OF.

RADIO OF je začel z oddajami 7. novembra. Plebiscitne akcije z izpraznitvijo ulic so se nadaljevale 1. decembra 1941. 3. januarja 1942 in 8. februarja 1942. V decembru je bila sabotaža v kemični tovarni in napad na preseljeni most. V drugi polovici januarja 1942. je bilo uvedeno izredno stanje, istočasno so začeli obdajati Ljubljano z žico in bunkerji in mesto razdelili na 14 rajonov in uvedli sistematične racije ter odgone prebivalstva v internacijo in zapore. Ljubljana se je spremenila v največje koncentracijsko taborišče v Evropi.

LJUDSKA POMOC, ki se je v stari Jugoslaviji uveljavila kot vsestranski moralni in materialni pomočnik žrtvam nasilja in njihovim družinam, je postala v teh okoliščinah izredno pomembna. Razmahnila se je podobno kot OF. Njena mreža je bila razporedena povsod. Njene zveze so segale do vseh okupatorskih zaporov in internacij tudi daleč izven Slovenije. Kljub temu je bila še dobra dva meseca po običnem ljubljanskem center revolucije in oborožene vstaje prav tukaj. Centralni komite, Glavni štab in IO OF so se preselili iz Ljubljane prve meseca maja, ko je nastalo prvo večje osvobodeno ozemlje v Sloveniji, ki je segalo od ljubljanskega barja do Kolpe. Prirejeno po spominih Vladimira Krivica

»Žive naj vsi narodi, ki hrepene dočakat' dan, da koder sonce hodi prepr iz sveta bo pregnan. Ne vrag, le sosed bo majak«

Partizanska mamica

Pred dvanajsetimi leti je v Jugoslavijo vdrl sovražnik. Vsi zavedni Jugoslavlani so odšli v gozdove in se potem s skupnimi močmi bčili proti nacistom, ki so teptali našo zemljo. Dobri ljudje so partizanom dali tudi zadnji košček kruha, če so ga le imeli. Med temi dobrimi ljudmi je bila tudi Vrtoškova mama, doma v Planinski vasi nad Trbovljami. Partizani so jo klicali MAMICA.

Nekje noči je na njene duri potrkal mlad partizan. Prosil jo je za prenočišče. Mamica ga je tople sprejela in ga spravila na posteljo. Sama je s hčerko ostala budna. Sredi noči sta zunaj zaslišali koraka. Nato se je začelo močno trkanje na duri. Bila je nemška patrulja. Mamica jo je pri vratih zadrževala z žganjem. Hčerka Lojzka je pa stekla na podstrežje in obvestila partizana o Nemcih. Ta je pograbil svoje orožje in z velike višine skočil skozi okno in stekel v gozd. Nemci so slišali šum in pričeli streljati, vendar niso nič zadeli.

Tako je Mamica rešila partizanu mlado življenje. Mamica je pred nedavnim umrla. Vsi partizani, ki so jo poznali, se je bodo hvaležno spominjali.

Anica Bratun, 3. c razred osnovne šole

22. JULIJA SE JE ZAČELO

Morda še ne veste

V ČEČAH so pri Vrhurju zaradi izdaje zgoraj prvi partizani v GABRSKEM je bil izdan Franc Keršič, okrožni sekretar trboveljskih revirjev. V GABRSKEM je bila v hiši Franke Učelič prva partizanska tehnika. Pri LENARTU nad Trbovljami je bila bitka med prvimi enotami NOV in okupatorjem. V ČEMŠENIKU so bile prve partizanske delavnice.

22. julij - praznik naše republike

Predsednik vlade Ljudske republike Slovenije, tovariš Miha Marinko, je po sklepu III. kongresa Osvobodil. fronte predlagal prvemu zasedanju Ljudske skupščine LRS razglasitev 22. julija za državni praznik naše republike, kar je Ljudska skupščina LRS soglasno sprejela.

Svoj predlog je tovariš predsednik Miha Marinko utemeljil med drugim tudi z naslednjimi dejstvi:

»Zakaj smo se odločili za 22. julij kot datum začetka oborožene vstaje in ga proglasili za republiški državni praznik? Ker so akcije okrog 22. julija že izrazito napadalnega značaja in smotno organizirane...«

Sredi julija 1941 je Glavno poveljstvo razposlalo po svojih okoliših, instruktorjih in kurirjih vsem že formiranim partizanskim enotam navodila, da začnejo 22. julija z vsestranskimi organiziranimi napadi. Obstajajo zanesljivi podatki, kako so Glavno poveljstvo, Centralni komite in izvršilni odbor OF zasnovali do bodesedne ofenzive na okupatorja preko sestankov z vodstvi političnih organizacij z vseh okrožij, zlasti pa s poveljniki in komandirji teh prvih partizanskih enot. Posebno težišče teh napadov je bilo usmerjeno na gorenjsko - kamniški predel, ker so bile to partizanske enote, ojačane zlasti s borci iz Ljubljane, relativno najštevilnejše in ker smo hoteli Nemcem preprečiti množično izseljevanje Slovencev, ki se je tedaj začelo na Gorenjskem.

Zato je bilo po vsestranskem preduradku sodelujočih pri zbiranju zgodovinskih dejstev v začetnih bojih doseženo soglasje, da se za začetek oborožene borbe vzame 22. julij kot dan, za katerega je bilo dano navodilo Glavnega poveljstva, da naj partizanske enote začnejo z organiziranimi napadi.

Tovariš Kardelj je v svojem govoru na III. kongresu Osvobodilne fronte ugotovil, da - 22. julij vselej predstavlja dan, s katerim so prve izločene partizanske akcije pričele prerasčati v ljudsko vstajo - ...«

»PRVO SO TOVARIŠI, SELE POTEM JE DOM!«

Bilo je v septembru 1943, ko se je pomikala skupina kurirjev TV stanice 21-26 po kurirski poti iz Morav na teren Zagorje-Trbovlje-Hrastnik. Ko so prišli Miško, Damjan in Marko na Trboveljski teren, so takoj odšli na javko k terencu Urbanu in Marjetki. To je bilo v bližini Kleka. Tam so našli na štiri dobro oborožene tovariše, ki pa jih niso poznali. To so bili Modras (Janko Skvarča), Antonenko (Tone Vratnari), Peter (Pavle Baloh) in Uta iz Celja.

Damjan je dejal Modrasu, da ima komaj pol kilometra do doma, časa pa tudi dovolj, da bi lahko odšel domov in pozdravil domače.

Modras pa je pogledal Damjana in rekel: »Kot komandantu svoje enote mi je prva dolžnost, da skrbim zanj. Za obiske bo pa še dovolj časa, ko prečemo okupatorja...«

orožnike, 3 pomožne policiste in 2 tolačarje) bi bilo nujno potrebno okrepiti tukajšnje postaje. Če bi se razen tega namestila v Trbovljah ekspozitura varnostne službe, bi se gotovo dosegel hitrejši uspeh. Da se zavzame komuniste, ki se skrivajo v tukajšnji okolici, bi bilo umestno izvesti bliskovito hajko proti njim tudi zato, da se zavezji čedalje močnejša propaganda.

(iz poročila orožniškega okrožja Trbovlje z dne 12. julija 1941, ki ga je podpisal vodja orožniške postaje Mühleder

Tukajšnji postaji je bilo iz povsem zaupne strani sporočeno, da se je 5. julija zbralo na Mrzlici, to je na hribu, ki leži na meji orožniških postaj Trbovlje, St. Pavel in Hrastnik, veliko število ljudi, ki so prepevali angleške in ruske pesmi. Med drugim so govorili, da se bo ples začel v osmih dneh, orožja in streliva, da imajo dovolj. Da se zavarujejo pred presenečenji, so postavili na vse strani straže.

Potzvedovanje za pobežnimi komunisti je bilo doslej brezuspešno. Težko jih je izslediti tudi zato, ker opazijo uniformirane orožnike že od daleč in se lahko pravčasno umaknejo v svoja varna skritišča.

Kotkor smo mogli doslej ugotoviti, se od dela izostali komunisti (vsega 72 delavcev iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja) od 22. junija 1941 klatijo na področju orožniških postaj Trbovlje, Zagorje in Hrastnik. Naraslanje agitacije ni bilo ugotovljeno le na področju tukajšnje orožniške postaje, marveč tudi postaj v Zagorju in Hrastniku.

Glede na sedanje nezadostno število moštva (vsega imamo 2

Pisali smo leto 1941. Fašistična zver se razteza po Evropi. Nihče se ji ne upre. Kako bi se ji potlej tudi mala Jugoslavija?

Toda 25. marca so tedanji oblastniki Jugoslavije pristopili k Trojnemu paktu. Komunistična partija Jugoslavije, ki je nenehno opominjala na nevarnost in odkrivala zločinske nakane nacifašizma in domačih režimov, ter je zlasti tiste dni prikazovala neposredno nevarnost, je tedaj spet izdala proglas.

BOLJ KOT KDAJ KOLI GROZI NARODOM JUGOSLAVIJE STRASNA NEVARNOST... PESČICA VLADAJOČE KLIKE Z VLADO CVETKOVIC - MACEK - KULOVEC NA ČELU SE JE ZACELA TAJNO, BREZ VEDNOSTI LJUDSTVA, POGAJATI Z NEMSKIMI IMPERIALISTIČNIMI OSVAJALCI, ZACELA JE PRODAJATI NEODVISNOST NARODOV JUGOSLAVIJE...

DELAČI... ZDRUŽITE SE IN NUDITE ODPOR IZDAJALSKIM OBLASTNIKOM...

Napovedi so se uresničile. Toda narod je sledil klicu Komunistične partije.

Tako se je kmalu po začetku okupacije začela tudi za Zasavje pisati nova zgodovina - zgodovina narodnoosvobodilnega boja. Po vseh krajih so se začele takrat ustanovljati in zbirati prve partizanske čete, v katerih so bili najboljši sinovi in hčere našega naroda.

Kmalu prve dni po okupaciji je bil v Urhovčevi Loki v Trbovljah ustanovljen Vojni komite, ki ga je vodil Sergej Kraigher. Pričelo se je z zbiranjem orožja in s pripravo na oborožen upor. Tako so bile izvršene že v mesecu maju prve sabotaže.

Viden izraz pa je dobila vstaja proti okupatorju v revirjih, ko so odšli v partizane člani KPJ Tončka Čec, Vilko Vresk, Lojze Hohkraut, Marn, Franc Farčnik, Polde Eberl-Jamski in še preko 40 drugih. Nekateri so nadaljevali s političnim delom, drugi - 28 po številu so pa ustanovili Revirsko četo.

Tedaj smo lahko zapisali: ZASAVJE JE V PLAMENIH, KI ZA SEDAJ SAMO TLJIJO, A SE BODO MOGOČNO RAZMAHNILI! 22. julija 1941 se je začelo...

V TRBOVLJAH SO PARTIZANI IZPRAZNILI DVE SKLADIŠČI S MODNIKA IN ENO SKLADIŠČE HRANE

Iz poročila nemškega žandarmerijskega okrožja v Trbovljah je razvidno, da je bila ta akcija izvršena v noči od 26. na 27. julij 1941. Izvedla jo je trboveljska skupina, ki se je priključila Revirski četi.

NAPAD NA ŽANDARMERIJO V ZAGORJU

Partizani rudarskih revirjev so v noči od petka na soboto od 8. na 9. avgust napadli žandarmerijsko postajo v Zagorju. Vrgli so več ročnih granat in nato obstrlevali žandarmerijo s puškami. Istočasno je drugi oddelek napadel z ročnimi granatami in puškami kasarno obratno stražo (Werkeschutz), v kateri so fašisti zbirali denunciantne in razne lumpovske tipe. Po polurni borbi so se partizani umaknili... Isto noč so partizani razrušili

cesto med Trbovljami in Zagorjem ter uničili telefonsko in telegrafsko omrežje.

(Slovenski poročevalec, 18. avgusta 1941)

BORBE NAD LITIJO

Nad Sv. Križem pri Litiji se je dne 24. decembra 1941 spopadla partizanska četa s številno nadmočnimi nemškimi oddelki. Razvila se je kilometer dolga fronta. Padlo je 40 Nemcev, partizani so imeli štiri mrtve tovariše.

(Slovenski poročevalec, 30. decembra 1941)

(22. decembra 1941 je II. Stajerski bataljon prestopil nemško mejo pri Litiji, da prepreči preseljevanje na tem področju. Nemci so nato skušali preprečiti nadaljnji prehod bataljona. Tako je prišlo do znanih bojev med Libergo in Tisjem. Žandarmerijsko okrožje Kamnik poroča v aktu z dne 23. januarja 1942, da so imeli Nemci pri spopadu 3 mrtve in 2 težko ranjena.

Bataljon se je nato umaknil na italijansko stran, kjer se je 26. decembra zapletel v borbo z Italijani pri Primskovem.)

rudniški separaciji v Hrastniku.

28. decembra 1941 okrog 20. ure je pobegnil iz trboveljskih zaprovov neki Ivan Kraj, ki ga je 29. decembra zaščitna policija ustavila v Zagorju in ga na begu ustrelila.

5. januarja 1942 je zaščitna policija, orožništvo in varnostna služba iz Trbovelj napadla skupino partizanov I. Stajerskega bataljona, ki se je zadrževala pri posetniku Francu Jagru na Katarini. Ker se partizani niso vдали, so Nemci zažgali poslopje, v katerem je našlo smrt 6 partizanov.

Napadeni so bili nemški avtomobili na cesti Trbovlje-Hrastnik.

Miniran je bil daljnovod v Trbovljah, kompresor in oporne žice.

Ob koncu aprila 1942 je bil izvršen napad na gestapo in postojanko wehrmannschafta v Trbovljah.

Med Radčami in Sevnico so se revirski borci spopadli z Nemci.

9. maja 1942 je bila med Zagorjem in Savo razstreljena železniška proga. Promet je bil zaradi tega prekinjen za 10 ur.

Uničene so bile rudniške naprave na

prave na Ojstrem in v Hrastniku.

Ponovno razstreljena železniška proga je zahtevala ustavitve prometa za 7 ur.

25. maja 1942 so se revirski partizani spopadli z wehrmani v vasi Kolovrat nad Zagorjem.

Proti koncu leta 1942 se je politični položaj v revirjih znatno izboljšal.

Leta 1943 je aktivno delal okrožni komite KPS. Po vseh hribih so bile partizanske postojanke. Na Planini, na Trojanah in v Čemšeniku so na vseh opazljivih točkah patrolirali partizani. Pričel se je boj za iztrebljenje raztrganecv in gestapovskih plačancov.

Januarja 1944 se je začelo množično gibanje in aktiviziranje množic v revirjih, ki je stopilo v zaključno fazo meseca oktobra 1944, ko je bila objavljena splošna mobilizacija in odhod v partizane.

Leta 1944 je prevzela OF v revirjih celotno oblast. V tem času zaznamujemo resnično množično gibanje, v katerem je sodelovalo nad 80 odstotkov prebivalstva revirjev.

S prihodom XIV. divizije v Zasavje in na Stajersko je narodno osvobodilno gibanje prevzelo oblast na tem področju. Se pred prihodom XIV. divizije v Zasavje in na Stajersko je izvedla v revirjih razne akcije tudi Slan-drova brigada, tako je požgala tovarno Westa v Zagorju, požgala železniško postajo v Zagorju in opravila še druge akcije. V teh akcijah so v največji meri sodelovali revirski borci.

Tega dne je zapokalo le pri Zagorju. Nemške oklopne enote iz Hrastnika so se pomikale proti Zagorju. Niso se hotele predati. Toda borci Kamniško-zasavskega odreda so jim pošteno posvetili. Malo pred Zagorjem so jim minirali cesto.

Tako so bili osvobodjeni zasavski revirji!

Bilo je nekje na Dolenjskem

V maju je bilo. Vse je drhtelo, drznil Mene pa je bilo strah poviskalo od poudarnega razpoka, divjanih fašistov. Nisi vedel teženja. Le ti nisi opazil tega. Srce ti je kljuvalo nam neznanu kam čudno tesno mi je postalo bol. Kot da bi že takrat slutil, ob prvem sikanju krogel. Počasi da boš še tisto leto moral umreti.

Ob oknu sva poslušala regljanje strojin in strela v mesečno noč brez besed. Nisem vedela, da te bo ena od teh ubila. Veselila sem se regljanja, slišala pesti-ter želela svo srečo našim partizanom. Prinašali so nam svobodo.

Nisi hotel izostati. Pridružil si se jim, jaz sem ti za sledila. Pomnil si ljubca, ne postal si Mara

Partizanska prisega

»Jaz, partizan osvobodilne ljudske armade slovenskega naroda, ki se borim za osvoboditev in združitve slovenskega naroda, za bratstvo in mir med narodi in med ljudmi, za srečnejšo bodočnost delovnega ljudstva,

PRISEGAM

pred svojim narodom in svojimi sobojevniki, da bom oddal vse svoje sile in vse svoje sposobnosti osvobodilni stvari slovenskega naroda, delovnega ljudstva ter vsega naprednega in svobodoljubnega človeštva v vojni proti fašističnim tlačiteljem in barbarom; da ne bom zapustil partizanskih vrst, v katere sem prostovoljno in zavestno vstopil in ne odložil orožja do popolne zmage nad fašističnim okupatorjem, do popolnega uresničenja velikega osvobodilnega cilja slovenskega naroda.

Prisegam, da bom v boju za te velike osvobodilne cilje s svojo krvjo branil čast in nedotakljivost naše partizanske zastave in da bom, če bo potrebno, žrtvoval tudi svoje življenje.

ZA SVOBODO V BOJU!

Kronika nekaterih dogodkov

Komunistične spletke v Trbovljah in okolici

Po aretaciji komunistov (22. junija 1941) in po izselitvi raznih družin je opaziti, da je razpoloženje tukajšnjega prebivalstva rahlo močno sovražno. Vzrok je lahko iskati tudi v tem, da je večji del komunistov pred 22. junijem pobegnil in jih zato ni bilo mogoče prijeti. Ti ljudje se klati-jo sedaj po gozdocvini in vrhovih tukajšnje okolice in s propagandno dejavnostjo vplivajo na sedanji položaj...

Tukajšnji postaji je bilo iz povsem zaupne strani sporočeno, da se je 5. julija zbralo na Mrzlici, to je na hribu, ki leži na meji orožniških postaj Trbovlje, St. Pavel in Hrastnik, veliko število ljudi, ki so prepevali angleške in ruske pesmi. Med drugim so govorili, da se bo ples začel v osmih dneh, orožja in streliva, da imajo dovolj. Da se zavarujejo pred presenečenji, so postavili na vse strani straže.

Potzvedovanje za pobežnimi komunisti je bilo doslej brezuspešno. Težko jih je izslediti tudi zato, ker opazijo uniformirane orožnike že od daleč in se lahko pravčasno umaknejo v svoja varna skritišča.

Kotkor smo mogli doslej ugotoviti, se od dela izostali komunisti (vsega 72 delavcev iz Trbovelj, Hrastnika in Zagorja) od 22. junija 1941 klatijo na področju orožniških postaj Trbovlje, Zagorje in Hrastnik. Naraslanje agitacije ni bilo ugotovljeno le na področju tukajšnje orožniške postaje, marveč tudi postaj v Zagorju in Hrastniku.

Glede na sedanje nezadostno število moštva (vsega imamo 2

8. avgusta 1941 so partizani izpraznili skladišče celjske cestne uprave na Katarini.

3. avgusta 1941 so partizani razstrelili glavni elektromotor na rudniški separaciji v Zagorju.

16. septembra 1941 so partizani likvidirali narodnega izdajalca in pripadnika werkschutza Franca Tausla.

26. decembra 1941 so partizani zažgali strojne naprave na

8. avgusta 1941 so partizani izpraznili skladišče celjske cestne uprave na Katarini.

Srečna, na svidenje, in zdravi se vrnite!

Zgled Steklarne Hrastnik

V občini Hrastnik so po večkratnih razpravah o združevanju sredstev za investicije Kemične tovarne dokončno sklenili, da bodo tej tovarni nudili kratkoročno posojilo za trenutno premostitev težav pri rekonstrukciji tovarne. Trenutne potrebe po finančnih sredstvih za rekonstrukcijo Kemične tovarne v Hrastniku dosega višino 115 milijonov din. Steklarna Hrastnik se je že dokončno odločila, da bo dala na razpolaganje Kemični tovarni 50 milijonov din za največ dve leti. Dokončne besede o višini sredstev za ta namen niso izrekli še v Rudniku Hrastnik in Papirnici Radeče.

Razen teh sredstev, ki so potrebna za trenutno nemoteno nadaljevanje rekonstrukcije hrastniške kemične tovarne, bodo potrebovali še 461 milijonov din, kar pa upajo dobiti od podjetij kemične in sorodne stroke, o čemer vodijo razgovore predstavniki tovarne s sodelovanjem občinskega ljudskega odbora. V kolikor jim uspe končati rekonstrukcijo tovarne brez motenj, bodo lahko prešli že z začetkom prihodnjega leta na potkusno obratovanje in tedaj jim bodo sproščena blokirana amortizacijska sredstva, nekaj sredstev pa bodo dobili tudi iz začetnega obratovanja, tako da vprašanje podaljšanja dobe vrnitve sredstev, dobjenih z združevanjem, ne bo problem.

Med tem ko bi prekinitev rekonstrukcije imela hude gospodarske posledice ne le za Kemično tovarno temveč tudi za vso komunno Hrastnik, bo pomenilo po rekonstrukciji povečanje bruto produkta od sedanjih 700 milijonov din letno na 3 milijarde letno

močan vir dohodkov, kar pomeni tudi znaten delež v bodočem združevanju investicijskih sredstev, ki jih bodo potrebovala prav vsa industrijska podjetja v komunni po zaporedju najbolj utemeljenih investicij.

Prve absolventke administrativne šole v Trbovljah

Pretekli teden so bili na oddelku Vredne administrativne šole za odrasle zaključni diplomski izpiti.

S tem smo dobili v Trbovljah prve absolventke dvoletne Administrativne šole v oddelku za odrasle ljubljanske šole. Pouk na šoli je glede na to, da je šola namenjena za odrasle, to je zaposlene, trajal le 1 šolsko leto.

K izpitu so se prijavile 52 učenke, od katerih je bilo pripuščeno 51 kandidat k diplomskemu izpitu, in sicer v dveh oddelkih, to je za gospodarsko in upravno smer šole.

Izpit je opravilo v upravnem oddelku od 52 kandidat kar 21 učenka, in sicer 4 z odličnim uspehom, 4 s prav dobrim, 11 z dobrim in 2 z zadostnim uspehom.

Dosežen uspeh je glede na obsežno neno snov, ki jo je bilo treba v enem šolskem letu predelati, kar zadovoljiv, saj je izpit opravilo 72,5 odst. učenk, ostale imajo pa možnost, da popravni izpit opravijo v jesenskem roku.

Lahko smo hvalični Delavski univerzi v kraju, ki je imela to v svoji organizaciji izvedbi, in pa seveda tudi predavateljskemu kadru. Ne smemo pa pri tem pozabiti na iniciatorja te administrativne šole, na Strojno tovarno v Trbovljah.

Prav bi bilo, da se vsa podjetja od-

ločijo, da pošljejo svoje administrativne moči, ki nimajo zadevne strokovne izobrazbe, v te šole, saj v gospodarstvu in v javni upravi potrebujemo vedno bolj in bolj izobražene kadre.

Spet sta se vzela

Kdo v Trbovljah ne pozna rudar Jože Dolšek? Upokojeni rudar Jože Dolšek in njegova življenjska družica Ana sta se pred dobrimi štirinajstimi dnevi spet vzela na poročnem uradu trboveljske občine. Njuno zakonsko zvezo je ponovno potrdil podpredsednik LO Hinko Kamnikar.

Zavedna rudarska družina Dolšek je vzgojila šest otrok oziroma hčera, ki so se vse omožile. Rudar Jože Dolšek je delal 44 let v jami in sedaj že dalj časa uživa zasluženi pokoj ob svoji življenjski spremljevalki, ki je v njunih najtežjih letih tudi delala na rudniški opekarni, da sta lahko preživljala svoje otroke.

USTANOVLJENA KOMUNALNA BANKA TRBOVLJE

V jeseni lanskega leta so bile tudi v Zasavju ustanovljene občinske komunalne banke. Z uveljavitvijo novega sistema bančništva pa se je zdaj občinski ljudski odbor Hrastnik odločil, da na območju svoje občine ne bo ustanovil Komunalne banke, pač pa da bo soustanovitelj Komunalne banke Trbovlje s sedežem v Trbovljah. Komunalna banka Trbovlje pa bo imela na sedežu Narodne banke v Hrastniku posebno okence, kjer bo mogoče opraviti vse posle okrog hranilnih vlog in odobravanja potrošniških posojil.

Predčasno je sklep o soustanovitvi Komunalne banke Trbovlje sprejel že občinski ljudski odbor v Hrastniku, na zadnji seji pa še ObLO Trbovlje.

SEJA IO SZDL OBČINE HRASTNIK

Prejšnji teden je bila seja IO SZDL občine Hrastnik. Razpravljali so o pripravi na praznovanje vstaje v Ljubljani in lokalnih praznovanjih, ki bodo te dni. Razen tega so govorili o pomembnem delovanju delavske univerze na teritoriju občine in sklenili, da bo izvršni odbor, nato pa plenum ObO SZDL razpravljal o tem vprašanju še podrobneje.

SAMOSTOJNI ZAVAROVALNI ZAVOD V TRBOVLJAH

V Trbovljah razmišljajo o ustanovitvi samostojnega zavarovalnega zavoda, kar omogoča zakon o zavarovalni službi FURS. K temu zavodu se bo po vsaj verjetnosti kot soustanovitelj priključila občina Hrastnik, v Zagorju pa se še niso odločili ali bodo ustanovili samostojen zavod ali se bodo priključili Trbovljam.

V HRASTNIKU SO PODELILI SPOMINSKE PLAKETE

Na slovesni seji občinskega odbora Zveze borcev v Hrastniku so večer popoldne podelili spominske plakete 8 spomenikom in 9 tovarišem, ki so sodelovali z NOV od 1941. leta.

SEJA OBK ZKS V HRASTNIKU

V petek je bila v Hrastniku seja ObK ZKS. Razpravljali so o uveljavljanju novih metod dela v osnovnih organizacijah Zveze komunistov in o drugih aktualnih vprašanjih.

NEURJE NAD TRBOVLJAMI

V nedeljo popoldne so se začeli nad Trbovljami zbirati črni oblaki, ki niso obetali nič dobrega. Ze okoli 12. ure se je utilo kot iz škafa. Enoinpolturno deževje je povzročilo cele poplave po cestah in večjih parkirnih prostorih. Trboveljska je v dobri pol uri narasla za več kot pol metra. Najbolj je bil prizadet Globušak, saj je voda drla po cesti kot hudournik. Močan tok vode je nanesel nad petnajst centimetrov debelo plast blata na cesto, se izlival čez cesto pri Pašu in drl po cesti proti Delavskemu domu. Da bi preprečila zajezitev odločnih kanalov, je Komunala v nedeljo organizirala delavce, ki so očistili kanale, toda ves trud je bil zaman - voda in blato sta prekrila cesto proti restavraciji na Vodah. Vse trboveljske ceste so bile pokrite z vodo.

Na Partizanskem vrhu nad Trbovljami je padala obilna toča.

Štipendiranje v Zasavju

Pred tednom je bilo v Hrastniku posvetovanje treh zasavskih občin Trbovlje, Zagorje in Hrastnik o novi politiki štipendiranja. Posvetovanja so se udeležili razen predstavnikov občin tudi predstavniki nekaterih večjih podjetij iz teh občin. Po obsežnejši razpravi so sklenili priporočiti vsem gospodarskim organizacijam, ustanovam in zavodom ustanovitev občinskih skladov za štipendiranje. Na ta način bi nastalo skupno financiranje štipendistov po načelih, ki so

bili sprejeti na tem posvetovanju. Zedinili so se, naj bi v vseh treh občinah upoštevali pri štipendiranju naslednja načela: štipendiranje na nepopolnih srednjih šolah naj štipendija ne presega 4000 din mesečno, na srednjih šolah naj bo v razponu od 3000 do 6000 din, na višjih šolah od 5000 do 8000 din in na visokih šolah od 7000 do 10.000 din. V te zneske naj ne bo všeta otroška določila.

Pri dodeljevanju štipendij naj upoštevajo v razponih uspeh štipendiranca v šoli, letnik študija, socialne razmere štipendiranca, dobo obveznosti službovanja, ki jo sprejme štipendiranec in potrebo po poldni, ki jo čuti v podjetju ali ustanovi oziroma v kraju, od koder je odobrena štipendija. Pri sklepanju pogodb s štipendisti naj bo upoštevano priporočilo, da naj štipendist ostane v podjetju, ki ga je štipendiral,

najmanj toliko let, kolikor je prejel štipendijo, v ta leta pa ni mogoče šteti pripravniškov dobo in dobo strokovnega izpopolnjevanja na delovnem mestu.

OBISK KULTURNIKOV PRI GRADITELJIH ZASAVSKE CESTE

Vsak teden obiščejo ob četrtih graditelje Zasuvske ceste kulturne skupine Svoboda in prosvetni društva iz zasavskih občin. Prejšnji teden so graditelje obiskali pevci »Loški glas« iz Kisovca, ki so jim priredili koncert domačin in umetnih pesmi. Danes, 20. julija, jih bo pa obiskal ansambel »Veseli rudarji« Svobode Trbovlje II s svojimi pevci in orkestrom.

POSVETOVANJE MLADINE V HRASTNIKU

V petek je bilo v Hrastniku drugo posvetovanje mladine Zasavja, katerega so se udeležili predstavniki vseh občinskih komitejev LMS Zasavja: iz Zagorja, Litijske, Trboveljske in Hrastnika. Posvetovanje je odprl predsednik ObK LMS Hrastnik, tov. Nande Strnad. Prisotna sta bila tudi predsednik in sekretar OK LMS, tov. Stane Bernik in Ivan Steblaj. Razpravljali so o delu mladine in vlogi v samoupravljanju v novem gospodarskem sistemu, o utrjevanju vodstev in klubov mladih proizvajalcev, o problemih mladine na terenu ter na vasi in drugod in o novih oblikah dela mladine.

V razpravi so ugotovili, da se mladinska vodstva prehitro izmenjavajo in da bi bilo primerno za mladinske funkcije, da delajo aktivno 2 do 3 let, ker bi v tem času lahko usposobili za to delo mlajše tovariše. Predvsem po tovarnah in podjetjih je potrebno povečati število članov in utrditi vodstva. Ugotovili so tudi, da se štipendisti premalo zanimajo za politično delo v podjetjih in da bi jim bilo potrebno omogočiti prisotnost na sejah delavskih svetov in upravnih odborov pod-

jetij. Prav tako je potrebna močnejša povezava občinskih komitejev mladine z mladinskimi aktiviteti.

Posebej so se razgovorjali o mladinskih delovnih akcijah. O tem bo posvetovanje zasavskih sekretariatov mladine 25. t. m. Vsi komiteji naj bi pripravili tudi koordinacijski odbor in predlog o izdajanju skupnega biltena.

O tem se dokončno niso odločili.

RAZVITJE PRAPORA KRAJEVNE ORGANIZACIJE ZVVI KISOVEC - LOKE

V nedeljo dopoldan so imeli člani ZVVI Kisovec-Loke v okviru praznovanja 20-letnice razvite prireditve, združeno z razvijanjem zastave. Po govoru predsednika krajevne organizacije ZVVI je bil krajski kulturni program, ki so ga izvajali godba na pihala Svobode Zagorje, pevski zbor »Loški glas« Svobode Kisovec in recitatorji.

Zraven gostov so slovesnosti ob razvijanju zastave krajevne organizacije ZVVI Kisovec-Loke prisostvovali tudi številni domačini.

Iz naših krajev

PREUREDITEV KINO DVORANE V LITJI

Občinski ljudski odbor v Litiji je na zadnjem zasedanju imenoval nov programski svet kina v Litiji, ki deluje pri svetu za solstvo, prosveto in kulturo. Naloga tega sveta je mimo izbire kino programov tudi pomagati upravi kinematografa pri adaptaciji in ureditvi kino dvorane, ki je v naratu. Kolektiv Predlanič v Litiji se je obvezal, da bo prispeval za nakup nove filmske aparature 5 milijonov din, kar je vsekakor zelo lepa gesta tega kolektiva.

Oba zbora LO sta ob tej priliki dala priporočilo ostalim gospodarskim organizacijam ter obratnim delavnicam na območju Litije, da prispevajo potrebna sredstva še za adaptacijo kino dvorane. Kino podjetje razpolaga v ta namen z 1 milijonom dinarjev.

Ce bodo tudi ostala podjetja v kraju pokazala tako razumevanje za ureditev tega kulturnega objekta kot kolektiv Predlanič, je upati, da bo mogoče preurejeno kino dvorano izročiti svojemu namenu ob letošnjem prazniku občine Litija.

Končna odločitev glede trboveljske knjižnice

V PROSTORIH DRUŽBENIH ORGANIZACIJ

Precej dolgo, kot jara kača, se je vlekel vprašanje, kje naj bi trboveljska občinska knjižnica, ki je sedaj v Lesjakovi hiši v Ulici 1. junija, dobila svoje nove, večje prostore. Odpadla je varianta za namestitev knjižnice v stolpnici Elektrarne, prav tako njena namestitev v kadilnici Delavskega doma in še kje. Zadnji in dokončni sklep o tem vprašanju je,

da knjižnica dobi svoje prostore v Domu družbenih organizacij na Tegu revolucije št 11. V teh prostorih sta bili do sedaj v priložju dve učilnici osemletke Alojza Hohkrauta, katere prostori so se pa letos z otvoritvijo nove osemletke Tončke Čečeve sprostili.

Sklenjeno je, da se takoj prične s potrebnimi deli, da bo mogoče nove prostore knjižnice do jeseni odpreti.

SPLOŠNO KROJSTVO ZAGORJE V NOVIH PROSTORIH

Krojstvo - šiviljska delavnica, ki je bila v sestavi Tovarne konfekcije in pletenin Zagorje - predhodnik Splošnega krojstva Zagorje, je imela do nedavnega izredno slabe poslovne prostore v Skratovi hiši na Cesti 9. avgusta. Zdaj pa delavci Splošnega krojstva Zagorje že nekaj časa delajo v novih, okusno urejenih, prostorih na Kidričevi cesti (pri Korbarju).

OBISKAL NAS JE UREDNIK »PROSVETE« IZ CHICAGA

Pretekli teden je bil na obisku v Trbovljah tudi naš ameriški rojak, tovariš Louis Lebinger - urednik slovenskega lista »Prosvete«, glasila SNPJ v Chicagu, ki je največji slovenski list v ZDA.

Ob spremljevalcu predsednika podružnice SIM v Trbovljah in sorodnikih si je ameriški gost ogledal razne trboveljske znamenitosti ter okolico kraja.

Tovariš Lebinger se je izrazil prav pohvalno o razvoju Trbovelj, obžaloval je samo, da je bil čas, ki ga je imel na razpolago, prekratek.

NAGRAJENI PREDLOGI TEHNIČNIH IZNAJDB IN IZPOPOLNITEV

Dvema članoma kolektiva Strojne tovarne v Trbovljah so odobrili nagrado za nove predloge tehničnih iznajdb in izpopolnitev. Tovarišu Martinu Narogovcu je bila odobrena enkratna nagrada v višini 15.000 din za njegov predlog, da se za vitlje motorjev za IZ-0 zamenja jeklena lista na ta način, da se uporabi os kvalitete C-45. Prav tako je komisija za nagrajevanje predlogov tehničnih iznajdb in izpopolnitev dodelila enkratno nagrado tovarišu Valentinu Osredkarju za njegov predlog za novo vpenjalno napravo v obliki podkve za kratke stojke. Nagrada znaša 15.000 din.

USTANOVLJENA JE SEKCIJA ZA KINEMATOGRAFIJO

Na sežu trgovinske zbornice okruga Ljubljana je bila v petek 14. julija ustanovna skupščina kinematografov ljubljanskega okraja. Naloga te sekcije zbornice bo predvsem voditi skrb za delo kinematografov podjetij kakor tudi kinematografov, ki so v lasti družbenih organizacij Svoboda, Partizana in ostalih, jim nuditi pomoč v težavah ter skrbeti za razvoj operaterskega kadra. V posameznih krajih bodo morali kinematografi glede svojega programa najtesneje sodelovati z občinskimi odbori SZDL, ljudskimi odbori, sveti Svoboda in ostalimi. Vsak kinematograf mora imeti svoj programski svet.

V novozvoljeni odbor je bil iz zasavskih občin izvoljen tudi Vilko Kovač, upravnik kina Delavski dom v Trbovljah.

VOHUN NA LETALIŠČU

OD SREDE DO SREDE

Obveščevalec

Tedenski športni pregled

Mali oglasi

Prodaj nov Tomos-Puch 175 ccm. - Lebar, Izlake.

Prodaj motorno kolo »Jawa«, 250 ccm, letnik 1958, dobro ohranjen. (Prevoženih 10.000 km). - Naslov v upravi lista.

Prodaj mlado kravo (4 mesece brejo). - Janez Pust, Trbovlje, Trg Fr. Fakina 33.

Opozorilo

Proti osebam, ki bodo širile neodgovorne in neresnične vesti v zvezi s smrtjo mojega moža, bom prisiljena sodno postopati.

Milena Jamšek

Dežurna služba zdravnikov

20. julija dr. Drnovšek
21. julija dr. Kramberger
22. julija dr. Južnič
23. julija dr. Južnič
24. julija dr. Južnič
25. julija dr. Komorowsky
26. julija dr. Drnovšek
27. julija dr. Kramberger

SPLOŠNO OBRTNO PODJETJE LITIJA

čestita ob 22. juliju — dnevu vstaje slovenskega ljudstva in ob 20-letnici vstaje.

Stanovanjska skupnost Trbovlje

Obvešča prebivalce Trbovelj, da sprejema Gospodinski servis — pralnica v pranje vse perila po ugodni ceni 70 din za 1 kg suhega perila brez likanja. Pralnica bo opravljala to uslugo s svojim avtomobilom tako, da bo pobirala in razvažala perilo po domovih. Naročila sprejema vsak dan od 6. do 14. ure na telefon 90-097 oziroma osebno v pralnici Gimnazijska cesta 22 — Trbovlje.

Stranke same lahko javijo čas, v katerem želijo oddati oziroma sprejeti perilo. Ker smatramo, da je cena predvsem za zaposlene gospodinjke zelo ugodna in ker jamčimo za kvaliteto in hitro pranje, se ustanova priporoča za posluževanje teh uslug.

RAZPIS

Ekonomska srednja šola v Zagorju ob Savi razpisuje vpis kandidatov v I. letnik šole za šolsko leto 1961-62.

POGOJI ZA VPIS: dovršena osemletka.

Vpis kandidatov bo vsak delovni dan od 8. do 12. ure na tajništvo Industrijske rudarske šole v Zagorju. Ekonomska srednja šola Zagorje

ZAKLJUČNI RAČUNI GOSPODARSKIH ORGANIZACIJ na dan 31. decembra 1960

Aktiva		Pasiva	
Postavka	Znesek (v 000 din)	Postavka	Znesek (v 000 din)
A. Osnovna sredstva		A. Viri osnovnih sredstev	
Osnovna sredstva	1.138	Sklad osnovnih sredstev	1.537
Denarna sredstva osn. sredstev	199	Drugi viri osnovnih sredstev	690
B. Sredstva skupne porabe		B. Viri sredstev skupne porabe	
Sredstva skupne porabe	66	Sklad skupne porabe	66
Denarna sredstva skupne porabe	—	Drugi viri sredstev skupne porabe	—
C. Obratna sredstva		C. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	333	Sklad obratnih sredstev	277
D. Izločena sredstva		Drugi viri obratnih sredstev	—
Denarna sredstva rezervnega sklada in drugih skladov	23	D. Rez. sklad in drugi skladi	
Denarna sredstva nerazporejenih sredstev	—	Rezervni sklad in drugi skladi	32
E. Sredstva v obračunu in druga aktiva		Viri nerazporejenih sredstev	—
Kupci in druge terjatve	664	E. Viri sredstev v obračunu in druga pasiva	
Druga aktiva	738	Kratkoročni krediti za obratna sredstva	132
Skupaj	3.411	Dobavitelji in druge obveznosti	677
		Druga pasiva	—
		Skupaj	3.411

Vodja računovodstva: Klemenčič Marija I. r.

Predsednik UO: Prebil Janko I. r.

Direktor: Robavs Vinko I. r.

Aktiva		Pasiva	
Postavka	Znesek (v 000 din)	Postavka	Znesek (v 000 din)
A. Osnovna sredstva		A. Viri osnovnih sredstev	
Osnovna sredstva	8.097	Sklad osnovnih sredstev	5.765
Denarna sredstva osn. sredstev	1.013	Drugi viri osnovnih sredstev	1.504
B. Sredstva skupne porabe		B. Viri sredstev skupne porabe	
Sredstva skupne porabe	—	Sklad skupne porabe	26
Denarna sredstva skupne porabe	26	Drugi viri sredstev skupne porabe	—
C. Obratna sredstva		C. Viri obratnih sredstev	
Skupna obratna sredstva	5.920	Sklad obratnih sredstev	1.492
D. Izločena sredstva		Drugi viri obratnih sredstev	—
Denarna sredstva rezervnega sklada in drugih skladov	180	D. Rez. sklad in drugi skladi	
Denarna sredstva nerazporejenih sredstev	—	Rezervni sklad in drugi skladi	199
E. Sredstva v obračunu in druga aktiva		Viri nerazporejenih sredstev	2.297
Kupci in druge terjatve	3.154	E. Viri sredstev v obračunu in druga pasiva	
Druga aktiva	548	Kratkoročni krediti za obratna sredstva	—
Skupaj	18.898	Dobavitelji in druge obveznosti	4.398
		Druga pasiva	3.227
		Skupaj	18.898

Vodja računovodstva: Brinovec Marija I. r.

Predsednik UO: Počeha Franc I. r.

Direktor: Kastelic Daniel I. r.

Odlična igra rokometašev Rudarja in zmaga nad TSG Hassloch 17:14 (8:7)

V mednarodni prijateljski rokometni tekmi sta se v torek, 11. julija, pomerili rokometni ekipi Rudarja in zahodnonemški rokometni klub TSG Hassloch. Ekipa Rudarja je nastopila v nekoliko okrepljeni postavi. Da je v Trbovljah bilo veliko zanimanje za to srečanje, dokazuje tudi rekordno število gledalcev, nad tisoč, ki so ves čas tekme bodrili »rme«. Ekipa TSG Hassloch je ena izmed najboljših ekip Zahodne Nemčije. V jugovzhodni ligi, kjer nastopajo, so že 19-krat osvojili prvo mesto. Nad 150 srečanj so imeli v tujini in večino borb so odločili v svojo korist. Med njihovimi rokometaši sta tudi dva rokometna reprezentanta.

Rudar: Pire, Klandišar, Škrlina 5, Aukun 3, Sever 4, Karadža 5, Rački.

TSG Hassloch: Boos, Louis 4, Scheurer 1, Mechterschneider 1, Buchert 3, Mahit 2, Schlammann 3. Ze prve minute igre so pokazali, da bodo ljubitelji malega rokometa zelo zadovoljni. Izredno hiter in dinamičen potek igre je zajel vse gledalce. V vodstvo je prišel Rudar in zadržal vodstvo vse do konca prvega dela igre. Nemačkost so bili gledalci na nogah. Izredno smiselne, hitre in učinkovite akcije enega kot drugega moštva, njihovi napadi in izredno močni in lepi meti so razgledali gledalce. Čeprav je imel Rudar ves čas prvega dela igre terensko in tudi delno tehnično

2:06,0, 2. Kosaber (R) 2:07,1. — 300m: 1. Murko (L) 37,1, 2. Kajtna (R) 38,6. — 3000m: 1. Brvar (R) 9:53,6, 2. Soba (R) 10:02,0. Stafeta 4x100: ZAK Ljubljana 45,9, Rudar 48,7.

Krogla: 1. Lunar (R) 11,25, 2. Klenovšek (R) 9,62. — Daljina: 1. Ustar (R) 5,87, 2. Vrtčnik (L) 5,64. — Višina: 1. Rupnik (L) 165, 2. Vresk (R) 160. Zensker 100 m: 1. Koren (L) 13,8, 2. Miklavčič (R) 13,9. — Krogla: 1. Prijatelj (R) 8,82, 2. Razpotnik (L) 8,64. — Višina: 1. Prelogar (L) 130, 2. Zahradnik (R) 125. — Disk: 1. Prijatelj (R) 25,60, 2. Florjanc (R) 18, 83. — Daljina: 1. Prelogar (L) 4,18, 2. Sotensček (R) 4,12.

V slovensko-hrvatski košarkarski ligi — Rudar : Mladost 0:20

V soboto bi se morali pomeriti košarkarji Rudarja in Mladosti (Zgb.). — Maloštevni gledalci so zaman čakali na začetek tekme. Po polurnem čakanju je sodnik odpisal konec tekme — 20 : 0 za Mladost. Prireditelj ni imel v redu štoparice, druge pa ni mogel dobiti.

Igralec Mladosti so nato privolili, da so z Rudarjem odigrali prijateljsko tekmo in ga premagali z visokim rezultatom 24 : 49.

Reprezentanca Hrastnika : KAC Celovec 5:0 (1:0)

V zadnji številki našega tednika se je krepko polgal tiskarski škrat, ker je v poročilu o prijateljski nogometni tekmi med KAC in reprezentanco Hrastnika vrnil napačen naslov.

Streljanje

V počastitev dneva rudarjev, 20. obletnice revolucije in dneva borca je organiziral sindikat rudarjev Trbovlje-Hrastnik 28. junija obratno strelsko tekmovanje. Tekmovanja se je udeležilo pet ekip ter ena ekipa izven konkurence.

Rezultati: 1. Obrat Trbovlje 795 krogov, 2. Separacija 680 krogov, 3. Srednje rud. del. 657 krogov, 4. Elektroobrat I 521 krogov, 5. Elektroobrat II 489 krogov. Prvoplasirana ekipa — Obrat Trbovlje — je prejela pokal sindikata rudarjev rudnika Trbovlje-Hrastnik.

STRELSKO TEKMOVANJE NA SLEMENU

Na Slemenu nad Sočanjem je vsako leto strelsko tekmovanje z zračno puško za prvenstvo usnarjsko-gumarske industrije LRS. Letošnjemu tekmovanju je bil dan poseben poudarek glede na 20. obletnico revolucije, saj se je tekmovanje udeležilo 16 petčlanskih ekip iz vse Slovenije.

Rezultati: Clani: 1. »Usnar« Smartno pri Litiji 841 krogov od 1000 možnih, 2. SD »Usnar« I Kamnik 810 krogov, 3. SD »Usnar« II Smartno pri Litiji 794 krogov. Clanice: 1. SD »Usnar« Kamnik.

Zmagovalne ekipe so prejеле prehodne pokale, 1. in II. plasirane pa diplome. Vse ekipe so dobile tudi spominske diplome.

REPUBLIKO PIONIŠKO STRELSKO TEKMOVANJE

Na republiškem strelskem tekmovanju, 25. junija, z zračno puško za pionirje v Postojni je pionirska ekipa iz Trbovelj zasedla 10. mesto.

Delavske športne igre v Hrastniku

Komisija za delavske športne igre pri občinskem sindikalnem svetu v Hrastniku je v juniju organizirala finalni del tekmovanj v 7 panogah. Sodelovalo je nad 30 ekip. Na prvo mesto v posameznih panogah so se plasirale ekipe sledečih podružnic:

Nogomet: 1. Steklarna, 2. Papirnica, 3. Rudnik.

Kegljanje: 1. Steklarna, 2. obrtniki R., 3. ZVVI Hrastnik.

Sah: 1. Rudnik, 2. Steklarna, 3. obrtniki H.

Odbojka: 1. Rudnik, 2. javni uslužbenci, 3. Papirnica.

Streljanje: 1. Rudnik, 2. Steklarna, 3. obrtniki.

Namizni tenis: 1. Steklarna, 2. Kemična tov., 3. Papirnica.

Tekmovanja v kolesarjenju so še nadaljujejo. Zmagovalne ekipe so prejеле lične prehodne pokale občinskega sindikalnega sveta v Hrastniku.

K. G

Troboj — Metalna, Litostroj in STT v Mariboru

V soboto in nedeljo je bilo v Mariboru tradicionalno športno tekmovanje z uradnim naslovom: troboj med Metalno, Litostrojem in STT. Organizator tega tekmovanja je bila Metalna. Tekmovali so v nogometu, odbojki, namiznem tenisu, streljanju, kegljanju in balinanju ter izven konkurence v vlečenju vrvi. Prehodni pokal vseh treh podjetij je letos osvojila ekipa Litostroja. Vrstni red v posameznih disciplinah:

nogomet: STT, Metalna, Litostroj

odbojka: Metalna, STT, Litostroj

nam. tenis: Litostroj, STT, Metalna

kegljanje: Litostroj, Metalna, STT

šah: Metalna, STT, Litostroj

streljanje: Litostroj 891, Metalna 827, STT 779

balinanje: Litostroj, Metalna, STT

Vrstni red: 1. Litostroj, 2. Metalna, 3. STT.

Namiznoteniška zveza Slovenije

objavlja jakostno lestvico za sezono 1960/61

Vecko (Kemičar — Hrastnik) peti med člani

Te dni je Namiznoteniška zveza Slovenije objavila jakostno lestvico za sezono 1960/61 za posameznike ter klube in sekcije.

Igralec NTK Kemičar iz Hrastnika

Vecko je v jakostni lestvici članov A na petem mestu z 59 točkami, med mladinci pa zanesljivo na prvem mestu z 298 točkami. Med pionirji pa je Igralec

Pevčin na devetem mestu z 28 točkami.

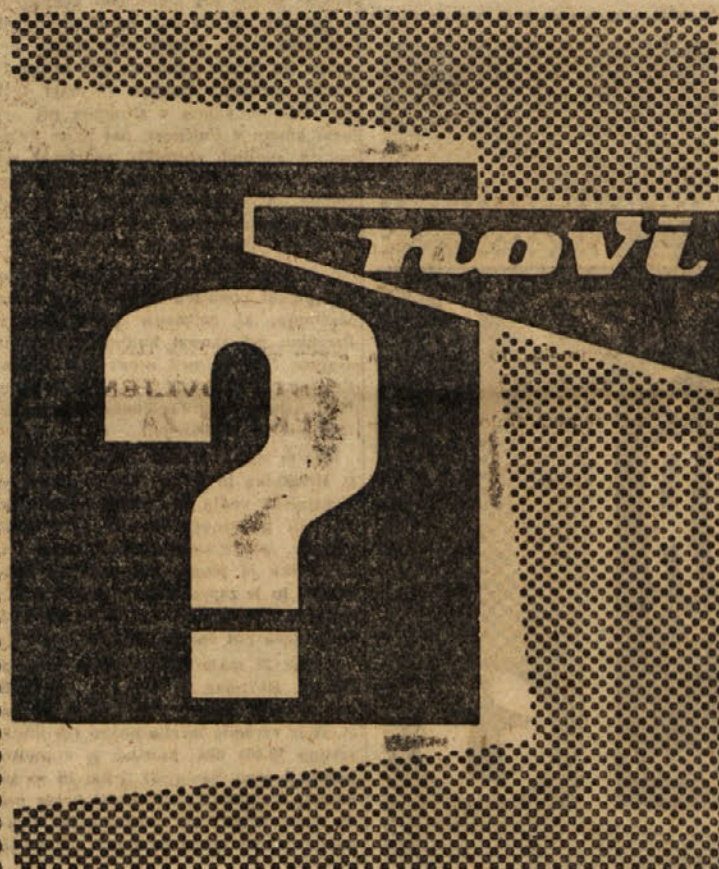
V ekipni jakostni lestvici so člani Kemičarja na šestem mestu z 31 točkami, mladinci pa na tretjem mestu z 61 točkami. Med namiznoteniškimi klubi in sekcijami pa je NTK Kemičar Hrastnik na desetem mestu z 738,5 točkami.

Hokey na travi

Senovo : Celje 2 : 1

Na stadionu Partizana iz Senovega sta se srezala moštvi HK Celje in HK Senovo. Zaslužen

so zmagali domaćini.

premoč, ni mogel do konca prvega polčasa povečati razlike, kajti obramba gostov je bila izredna. Sele v peti minuti drugega dela igre je uspelo gostom izenačiti na 11:11. Z odlično igro so celo prešli v vodstvo, vodili so s 13:11. Z zelo močnimi napadi in lepó igro pred obrambo gostov ter z odličnimi meti pa je Rudarju uspelo razliko izenačiti in preiti v vodstvo.

Medtem ko so pokazali gostje v prvem polčasu lepo in fair, teprav za nas malo preostro igro, so v zadnjih minutah igre prešli v popolno grobstvo. Zaradi preostrih »fauliranj« sta morala dva gostujoča igralca za dve minuti zapustiti igrišče. Škoda je samo, da so gostje z nešportnim ponajanjem pokvarili vtis, kajti v vsaki igri mora nekdo izgubiti. Na koncu tekme pa se je hotel Buchert fizično lotiti sodnika. V veliki meri je zahvaliti dobremu mednarodnemu sodniku Krenu, da se je tekma razvijala normalno. Kajti le on je s svojo avtoritativnostjo odlično vodil srečanje.

V predtekni so nastopili mladinci Rudarja in JLA — graditelji Zasavske ceste. V lepi in zelo hitri, toda tehnično slabi igri, so mladinci Rudarja premagali ekipo JLA s 13:9 (8:6). JS

Atletski miting

V sredo, 12. julija, je bil na stadionu SD Rudarja v Trbovljah atletski miting. Sodelovali so atleti in atletinje Rudarja, ZAK Ljubljana in športniki iz Litije. Skoda le, da je bilo tako malo gledalcev.

Nekateri boljši rezultati, ki so bili doseženi na tem mitingu: Moški: 110 m, ovire: 1. Ruznik (L), 2. Godec (R) 18,3. — 100 m: 1. Vrtčnik (L) 14,4, 2. Solanovič (L) 14,5. — 300 m: 1. Brvar (R) 9:53,6, 2. Soba (R) 10:02,0.

Lep uspeh trboveljskih šahistov

V počastitev 20. obletnice revolucije je bilo v nedeljo v Novem mestu brzo-potežno šahovsko prvenstvo Slovenije. Tekmovalo je 47 šahistov. Trboveljska šahovska J. Jazbec in H. Jazbec sta zasedla zadovoljivi mesti. J. Jazbec si deli s Plšcem (C), Plahutnikom (Dom.) 4. do 6. mesto z 3 točkami, Hinko Jazbec pa je zasedel 10. mesto s 5,5 točke.

Boks

V soboto bi moralo biti v Trbovljah boksarsko prvenstvo Slovenije za posameznike, toda ker zunanji boksarji niso prišli, je tekmovanje odpadlo.

Šah v Litiji

V počastitev dneva borca so litjski šahisti odigrali prvenstveni brzoturnir za mesec julij. Mimo domačinov se je turnirja udeležilo še nekaj gostov iz Hrastnika in Zagorja.

Premično ze zmagal Hrastničan Cveto Milenkovič, ki je v 16 partijah oddal samo 1 remi.

Zelo izenačena pa je bila borba za razvrstitev od drugega do sedmega mesta. Največ sreče v tej borbi je imel Jamšek (Litija), ki je s 13 točkami zasedel drugo mesto. Tretje mesto je osvojil Hribovšek iz Zagorja z 12 točkami. Nadalje so dosegli: Milinkovič (Litija) 12,5 točka, Peršič 11,5, Klum in Baus po 11 točk, Vozelj 9 točk itd.

Največje negativno presenečenje pomeni četrto mesto Milinkoviča.

Litija premagal Tomos

Istega dne je gostovalo v Litiji nogometno moštvo »Tomoš« iz Kopra. Litijani so z borbeno igro premagali tehnično boljše goste s 4:3 (1:1). Za uspeh sta bila najbolj zaslužna prodrali Milinkovič v napadu ter vratar Dimčič, ki je uspešno zaustavljal napadalce »Tomoša«.

Golovi v Litijo sta dala Marjanovič 2 (L) 11,4. — 300 m: 1. Brvar (R) 9:53,6, 2. Soba (R) 10:02,0.

Tragedija na Orehovici

Spomladi 1944. leta je že prav vsak kosček slovenske zemlje zajemal močan val osvobodilnega gibanja. Vojna se je začela nagibati h koncu, čeprav je kazalo, da so Nemci še močni.

Tiste dni se je nedaleč od Orehovice zadrževala Slandrova brigada. Njeno poveljstvo je razmišljalo, kako bi jo nemški pripadniki, ki so bili najbolj zagodli, marsikaj so sklenili, med drugim tudi to, da bodo pri Drnovski hiši pod Trojanskim klancem postavili močno zasedo...

Partizani so napadli črni nemški "Opel", v katerem so bili štirje nemški oficirji. Partizani so vse štiri zadel s strelji.

Nemci v postojanki na Izlakah so hitro zvedeli, kaj se je zgodilo z njihovimi oficirji. Kaj naj storijo zdaj, ko so brez vodstva?

Mrak je legal nad zemljo. Nad vaščani Orehovice je ležala mora, jih pritiskala in tlačila v slutnji, da Nemci ne bodo držali križem rok.

Drugo jutro so ljudje vstajali še s tesnejšimi občutki. Temne slutnje so z dnem narasle. Začeli so delati, a jim ni in ni šlo od rok kakor druge dni...

Na nebu so se pričele prižigati zvezde, ko so esesovci z vseh strani začeli obkoljevati Orehovico. Prebivalci jih sploh niso opa-

zili. V hišah so prižigali leščerbe, kajti elektrike še niso imeli. Le med sij svetilk je razsvetljeval okolico hiš. Nemški obroč je bil vse tesnejši, vse bolj grozeč. Mrke goste je najprej dobila Drnovska hiša. Ko so napadalcu spoznali, da doma ni nikogar, so po hiši vse prebrskali in pobrali vse, kar je bilo količkaj vrednega. Nato so v izbo navlekli velik kup slame in ga zažgali.

Nemci so se nato napotili k Spodnjim Orehovcem, kjer so jih potnikovic in Klančarjem, hi-

tro zaprli vse izhode hiš in pov-

se začeli zažigati... Po več ko dvehurni boju z življenjem in smrtjo je štirinajst prebivalcev te male vasice zgorelo v ognju. Proti vsakomur, ki se je skušal rešiti, je grozeče zaropotalo. Iz vseh strani je prežala smrt. Nesrečni Orehovčani so lahko samo izbirali, ali jih bodo pokončale krogle ali pa ogenj lastnih hiš!

Ko so Nemci videli, da se je več spreminilo v pepel, so se vrnili

proti Izlakam. Na pogorišču pa je tu in tam še oživel kak plamenček, a se je po krajšem času tudi ta spremenil v gost, smrdeč dim.

Zgodaj zjutraj so se zeleni spet vrnili. Najprej so si ogledali ostanke Drnovske hiše. Tam so našli na staro. Surovo so jo zgrabili in odvedli na pogorišče drugih hiš, kjer je na nekaterih mestih še precej žarelo. Tam so ji zvezali noge in jo živo vrgli v žerjavico...

Se enkrat:

Hrovatova izdaja

Tovarišica Mici Goršek iz Klsovega 86 pri Zagorju je v zvezi s člankom "Hrovatova izdaja", ki je bil objavljen v rubriki "20 LET REVOLUCIJE" v 20. in 21. številki našega tednika, poslala naslednje pojasnilo:

Usluženke obeh planinskih postojank na Partizanskem vrhu so bile res povezane že od vsega začetka s prvoročni in jim pomagale. Zanje so zbirale hrano, cigarete in denar ter jih obveščale o prihodu Nemcev.

3. septembra je prišel na Partizanski vrh tudi izdajalec Hrovat od tovarišice Zofke Završak h

Gorškovi z listkom, da mu naj izroči zbran denar. Gorškova je vprico Deželakove sirgala listek in ga vrgla v ogenj. Hrovatu pa dala ali 30 ali 50 mark (ne pa kakor v članku navedeno). Denar je Gorškovi izročil mesar Plevčak iz Trbovelj.

Hrovat je denar vzel in odšel. Naslednjega dne pa so Zofko Završak, Anico Deželak in Mici Goršek zbrani že v članku navedeni Nemci aretirali in odpeljali v trboveljske zapore. Na zaslišanju so Gorškovo soočili z izdajalcem Hrovatom, vendar je vse njegove obdolžitve vztrajno zani-

kala, zato so jo gestapovci premestili iz zaporov na bivši orožniški postaji v zapore k "Figabirtu", kjer je bila 9 tednov zaprta v samici. Završakovo in Gorškovo so Nemci že mislili ustreliti, medtem pa je prišel nalog, da naj ženski ne streljajo.

Gorškovo so nato 21. novembra 1941 skupaj z Zaubijem (Francem Zaubijem, rojenim 21. marca 1900 v Kamniku, ki je kot trboveljski rudar od leta 1924 sodeloval v vseh stavkah in deloval v OF od leta 1941. Po izdaji so ga Nemci aretirali, od "Figabirta" pa so ga spravili preko Maribora v Borj pri Ptuj in nato v Mauthausen, kjer je končal v krematoriju 24. septembra 1942) in v spremstvu šefa gestapa Kramhöllera odpeljali v Maribor. Ob sta mislila, da ju bodo v Mariboru ustrelili.

Gorškovo so iz Maribora s transportom prepeljali v koncentracijsko taborišče Ravensbrück, od koder se je vrnila 22. decembra 1943 po posredovanju njene taktičnega delodajalca.

Anico Deželakovo so po nekaj tednih izpustili iz trboveljskih zaporov, Zofko Završak pa so odpeljali v taborišče smrti Auschwitz.

Rudi v novi Jugoslaviji

Rudi je sedel v svetli sobi Indistrijske šole in čital Seliskarjevo knjigo, v kateri nastopa kot glavni junak deček, ki mu je bilo ime prav tako kot njemu. Odložil je knjigo in se zamislil. Koliko srečnejši je on kot njegov soimenjak v romanu! Pred dvema letoma je izgubil starice, ko je ravno dovršil osnovno šolo. To je bil zanj zelo hud udarec, ker tudi njegova stara teta ni bila tako premožna, da bi mu omogočila nadaljnje šolanje, drugih sorodnikov pa ni imel.

Nekega dne je Rudi odšel v podjetje, v katerem je nekoč delal njegova oče. Vprašali so ga, česa bi se napravljal izučil. Rudi je odgovoril, da bi bil najraje električar kot njegov oče, da pa za šolanje nima denarja.

Direktor ga je nato prijazno potrepel po rami in rekel: "V Ameriko ti zaradi tega ni treba hoditi, kot je moral tvoj soimenjak Rudi pred vojno. Dela imamo pri nas dovolj in tudi za šolanje bomo poskrbeli mi."

Zdaj že drugo leto stanuje v lepi sobi v Indistrijski šoli. Podjetje skrbi, da ima obleko in šolske potrebine. Čez dobro leto bo šolo že zaključil in izpolnila se mu bo želja, da bo postal električar. Učitelji in sošolci ga imajo radi, ker se pridno uči. Še pred kratkim so mu celo obljubili, da bo lahko nadaljeval šolanje na višji šoli.

Spet je vzel v roke knjigo in čital zgodbo o trpljenju nekdanjega Rudija, ki ni našel kruha v svoji domovini.

Metka Jenčič, 6. a razred osnovne šole Alojza Hobkranca v Trbovljah

Morda veste in lahko pojasnite

OD TOVARISA LOJZETA POŽUNA IZ LJUBLJANE SMO PREJELI PISMO NASLEDNJE VSEBINE:

Ker je v razvoju narodnoosvobodilnega gibanja v revirjih še nekaj neraziskanih in nepojasnjenih dejstev, se obračam na vas s prošnjo, da objavite v vašem tedniku dvoje vprašanj, saj se bo morda le kdo oglašil in ju pojasnil:

1. V noči od 30. aprila na 1. maj 1941

so našli na cesti v Hrastniku nezvestnega kulturbundovca Franca Friedricha. Bil je ranjen v glavo. Ko se je za kratek čas osvestil, je izpovedal, da sta ga napadla dva moška. Kmalu nato je zaradi poškodb umrl v trboveljski bolnišnici.

Za napad na tega kulturbundovca so Nemci osumili Jožeta Erjavca, rojenega 15. februarja 1910 v Dolu pri Hrastniku, bivšega zavarovalnega agenta, ki je 6.

aprila 1941 še z dvema drugima četnikoma polovil nekaj hrastniških kulturbundovcev (prokurista Emanuela Selška, njegovega brata ladjarja Selška, steklarja Henrika, Franca in Arnolda Friedricha, Huga Welterja) ter jih izročil hrastniškemu orožnikom. Zaradi četniškega delovanja — v revirjih je deloval v Hrastniku obstajalo pred vojno društvo "Narodna odbrana" — so po nalogu pooblaščenca nemške varnostne službe pri političnem komisariju v Laškem hoteli v noči na 18. april 1941 aretirati razen drugih tudi Jožeta Erjavca, pa jim je pobežnil. Kot je hrastniška orožniška postaja 25. maja 1941 poročala ob vstopu v ahrambo pri nekem kmetu v Uničnem, naj bi se Erjavec s svojimi "četniki" zadrževal na območju Laškega, Celja in Savinjske doline. V njegovi skupini naj bi bil tudi pomožni delavec Jože Kotnik, rojen 13. marca 1916 v Dolu pri Hrastniku.

V Muzeju NO LRS v Ljubljani hranijo fotografski posnetek Antona Ingoliča iz Maribora, ki prikazuje preseljenca v Parčiču pri skupni kuhinji v začetku avgusta 1941 in med njimi tudi Josipa Erjavca, ki je padel konec septembra 1941. Jožetov brat Ferdinand Erjavec je 1941 živel v Zabukovici.

Kdo je ubil kulturbundovca Friedricha iz Hrastnika in iz kakšnih nagibov? — Hrastniški vodja orožniške postaje je ob tisti priložnosti poročal, da "tudi glasni politično-hujaski krič iz Hrastnika ni jemati kot nedolžne čvkarje" in je zaprosil svoje predstojnike za pomoč v moštvo. Kakšna je bila življenjska pot Jožeta Erjavca?

2. Dne 27. maja 1941 opoldne je neki Rihard Hartman iz Zagreba izmaknil gostilničarju Ivanu Kranerju v Kleku št. 38 iz verande lovsko puško (drilling), vredno 10.000 din. Strellec je s puško pobežnil proti Savinjski dolini in so ga nemški orožniki 3. junija 1941 neke pri St. Pavlu zajeli. Ob aretaciji je Hartman napravil samomor s tem, da se je ustrelil.

Znano je, da so imeli komunisti-legalci ponarejene legitimacije. Kdo je bil Rihard Hartman, ali kdo se je kril za njegovim imenom?

Plašite in oglašite se. Vsak prispevek bomo radi objavili v Zasavskem tedniku.

ZIATOROG-MARIBOR

novi

OSKAR

detergent

sedaj še boljši

njena usoda

Polkovnik je bil tako razburjen, da mu je vzelo besedo. Nastal je mučen molk.

Theo Hansen je težko dihal, si brisal pot s čela in razsrjen strelil v gospodovalec obraz starega polkovnika. Seeskenso posestvo je bilo njegova domovina, svoje besede je nepremišljeno izrekel. Jok fanta iz konjskega hleva ga je vrgel iz ravnotežja in razburil tako, da se ni mogel več krotiti.

"Bravo, Theo!" Mož se je zdrnil. Bila je njegova žena, ki je to izgovorila. Vzpodbudno mu je priklimala. "Povsod nas bodo radi sprejeli na delo, ni nam treba, da bi garali za takšnega prigančaja. Naj poskusi, kako bo vse sam opravil. Jaz grem. Pojdi, Theo!"

Prijela je svojega moža za roko, da bi ga odvedla od tudi, on pa se je obočeval. Bil je prvi hlapec na postevju ter imel lepo hišo in delo, ki ga je ljubil.

Polkovnik je čakal. Saj je bil še vedno on tisti, ki je bil močnejši. Ljudje so ga potrebovali in si zaradi tega pustili vse dopasti. Toda stari baron je poznal, da je prejšnje čase vedno igrala posredno vlogo med njim in ljudmi njegova žena — da je bila samo ona tista, ki je s svojim smehljajem in toplo besedo znala vse spore poravnati in ljudi pomiriti.

Theo je povedal glavo. Molče je odšel s svojo ženo preko dvorišča, ljudje so pa tudi molčali in gledali za njim.

"Tepec in hleva je vsakdo, ki mara še tu ostati!" je tedaj zarental najstarejši hlapec na gradu. "Kersem potrebuje delavce in nas bo rad sprejel. Tudi za ostale se bo kaj našlo. Jaz grem! Hansena ne bom pustil na cedilu!"

Vsi so odšli, drug za drugim. Odhajali so obočevali, a so šli.

Baron Hülsen, ki so ga vsi klicali za polkovnika, je ostal sam na dvorišču. Počasi se mu je začelo svitati v glavi, da je svojo bitko izgubil. Moral bo nekaj storiti in ljudi naprositi, naj bodo pametni in ostanejo.

Pesek je škripal pod nogami nekega moškega, ki se je bližal. Bil je njegov sin, ki se je ob očetu ustavil in ga molče pogledal.

Stari mož je videl v resnih očeh sina očitano. Vedel je, da ima fant prav, toda sin se ni gospodar, pač pa še vedno odloča o vsem on in nihče drugi.

To je bilo sicer res, vendar stari baron ni pomislil, da živi v veliki zmoti.

"Se je čas, oče!" je dejal Rüdiger, ko je oče molčal.

"Za kaj?" je zarenčal stari.

"Da ljudi zadržimo."

Polkovnik je pa tedaj vzdignil glavo in se razprijal: "Našli bomo druge ljudi. Ne bom zadrževal nikogar, če neče ostati."

Sin ga je resno pogledal. Saj mora oče vendar vedeti, da je spomladanska setev na grajskih njivah ogrožena.

Stari pa v svoji trmoglavosti ni bil dostopen za noben pameten razgovor. Počasi je odhajal v hišo, po njegovih korakih si pa lahko videl, kako divje ruje proti usodi.

"O, mati, kako te nam manjka!" je vzdihnil Rüdiger. "Če bi ti še živela, ne bi nikoli prišli tako daleč, da nam ljudje odhajajo."

Naslednji dan je bilo grajsko dvorišče prazno in zapuščeno. Govedo je mukalo v hlevih, ker je bilo lačno. Rüdiger je moral sam živati krmili.

Nekaj dni bo še zmogel sam najnujnejša dela, poskusiti bo pa seveda moral, da kar najhitreje dobi za ljudi kakšno nadomestilo. Telefoniral je na okrajno načelstvo v mesto, naj mu posredujevalni urad za delo kolikor mogoče hitro pošlje delavce.

Doslej še ni bilo nikogar. Rüdiger ni vedel, da se bo nihče prišel od nikoder, kajti Theo Hansen

je ostal na železniški postaji, ki je tiste redke ljudi, ki so prišli, da bi na grajskem posestvu sprožili delo, poučil, kaj jih v Seeskenau čaka.

"Komur svarila beseda ne bo zalegla, tega lahko prepričam tudi drugače," je rekel in pogledal svoje trde pesti. Te so še prepričljiveše kot pa besede.

Tri dni je bilo grajsko posestvo že brez delavcev. Rüdiger je bil že čisto obupan, stari baron je pa sedel v svoji sobi in pil...

Bojko proti staremu tiranu na gradu je bil temeljit: Rüdiger je šele sedaj spoznal, kako so kmeci je sovražili njegovega obolega očeta. Ko je mladi baron v vaški gostilnici prosil ljudi, da mu pomagajo iz zagate, so se mu smejali v obraz. Vsi so se izmikal.

"Poskusite vprašati pri tujcih" — mu je svetoval običniški predstojnik Maks Steffen. "Mogoče bodo ti voljni... Ti potrebujejo pomoč in če jim plačate delo v naravnih oblikah..."

"Nikoli!" je rekel grajski sin.

To je bilo pred tednom dni. Danes tega ni več rekel.

Daniel Schaaken je molčal z očmi, da bi bolje videl. V prvem jutranjem svitu je namreč opazil, da prihaja k njim na obisk neki mlad moški na konju.

Ze nekaj mesecev je preteklo, da bi se kdo oglašil pri njih. Izvzemši ljudi, ki so jim pošiljali gradbeni material in semena.

"Zdi se mi, da prihaja..." je zamrmral Daniel. Slišal je v bližini neke korake. Bila je Silka, ki je stopila čez prag.

"Mladi baron je," je rekla mirno.

"Ali naj ga naženem?" je vprašal Daniel.

"Ne," je odgovorilo mlado dekle. Sama je šla prilezu naprej, ki je na drugi strani plotu skočil s konja in stopil k njej. Stal je na njeni zemlji. Mladi mož je bil bled v obraz.

Silka je stala pred njim in čakala.

"Kaj želite?" ga je končno vprašala.

Tedaj je Rüdiger z največjo težavo začel pripovedovati: "Prav gotovo ste tudi vi slišeli, kaj se je na našem posestvu zgodilo." Bilo mu je, kakor da ga nekdo davi za vrat. Niti pozdraviti je ni, ker ga je ona prej odgovorila. Nato pa je z muko vprašala:

"Ali bi... ali bi nam hoteli pomagati?"

"Mi? Če je vprašala nekam posmehljivo."

Mladi baron je umaknil oči od nje in gledal obe novi hiši, ki sta bili že zgotovljeni, tretja pa je tudi že bila na pol pokrita z opoko.

"Vi ste edini, ki nam lahko pomagate," je rekel.

"Hudo je pri nas... Vse nam propada..."

"In kaj želite od nas?" ga je dekle mirno vprašalo.

"Ljudi potrebujem! Saj veste to vendar sami — ne morete me toliko! Na grajskem posestvu nimamo nobene dekle, nobenega hlapca, nikogar več. Živina nam propada, njive stoje neobdelane..."

Silka je porledala stran. V obrazu mladega moža je namreč brala dobeseden obup. Čeprav se je trudila, da bi bila ravnodušna, se ji je fant le smilil.

"Dobro," je reklo dekle. "Pripravljena sem vam pomagati zaradi vaše gospe mame. Koliko ljudi potrebujete?"

Silka je mladega barona, kako je olajšano vzdihnil. "Hvala ti iskrena, Silka!" je dejal ves vzneta in srečen.

Silka je pa ob teh intimnih besedah fantu zažudena povzdignila obrvi. Ta molčeča gesta dekleta je mladega barona bolj zaboletla kot pa njene posmehljive besede.

"Oprostite, gospodična Tenkitten," je začel. "Nagubal je čelo. Če bi lahko pogrešali dva hlapca in mogoče dve do tri dekle. Upam, da bom kmalu dobil nove delovne moči. Tako bi mi vsaj prehodno pomagali iz težav."

(Dalje prihodnja)

20 LET REVOLUCIJE

JOŽE STOK — KOROTAN

Steze od Šmarjete do Čebin

(nadaljevanje)

Nemška sodrga je obkolila hišo in hlev in, ko so partizani zagledali prvega Svaba, je bilo že prepozno, da bi se rešili. Nemci so zaman pozivali partizane, naj se vda. Trije so se pogrnili iz hleva in skušali zbežati. Nemški mitraljezi so jih pokosili. Nemci pa so vedeli, da so štirje. In ker se tudi četrti ni vdal, so začeli odganjati živino iz hleva, da bi ga zažgali. Takrat je partizan vrgel bombo in stekel v gozd. Streljali so za njim in ga ranili, toda kljub temu je ušel.

Eden izmed zadetih partizanov pa je bil še pri življenju. Izdajalec Frenko mu je zadržal okoli vratu težko verigo in ga s konjem odvel od studenca, kjer mu je začel pomakati glavo v vodo. Ko je prišel k zavesti, so ga začeli izpraševati. Kako se piše in kaj ve o partizanih. Toda... ta hip je izdihnil. Gospodar je mrtve partizane, med katerimi je bil tudi Nande Soštar iz Trbovelj, z vozom odpeljal v Trbovlje. Ko so ga ljudje spraševali, kaj pelje, je odgovorjal, da vozi prašice.

Izdajalec Frenko se je potem bahal, da je dobil za nagrado tisoč nemških mark zato, ker je uničil tri bandite. Ta petokrmik je mislil, da so Nemci v tej akciji pometli s poslednjimi uporniki, ki so mu bili napotili!

Da, Frenko je dobil nagrado! Toda kaj mu je to pomagalo? Ze čez teden dni ga je zasledila partizanska patrulja in izvršila obsodo, ki si jo je napisal sam. Njegov brat Janko pa je odšel k vermanom in je menda padel v borbi s partizani. Stari Prašnikar je bil kaznovan nekoliko pozneje. Potem ni bilo v bližnji okolici nobenega izdajalca več.

Zvečer smo imeli pri Vrtovcu, pravzaprav pri Mamici, kator je to javko preimenoval Antonček, sestanek. Tu sem prvič videl Rudolfa Bartana-Damjana, sekretarja Okrajnega odbora OF za Trbovlje; Urbana in Tončica; Milja, ki je bil moj prvi komisar čete, pa sem se poznal. Sedli smo okrog mize in začeli razpravljati o našem delu. Urban je dejal:

"... Sedaj vas je malo. Lotiti se morate mobilizacije in povečati svojo enoto. V Revirjih ste potrebni bolj ko kdajkoli, saj od Moravškega do Laškega in od Save do Savinje, ni nobene druge stalne partizanske enote. Sovražnika morate prisiliti, da si ne bo upal iz postojank. Uničujte raztgarce, uničujte vse, vse, kar Svabom koristi!"

Po sestanku pa je povedal še nekaj, da bi kazalo ostrici kakšno žensko glavico, frčilo, ki ljubimka s sovražnimi vojniki. Nato mi je dal spisek tujih punčar.

Potem se je naša skupina razdelila na dva dela: Dominik Smolčič-Mali, doma iz Trbovelj, je odšel z Dragom in Stajercem na trboveljski, jaz pa sem z Janezom, Džordžem in Džonjem ostal na zagonskem terenu. Dela smo imeli ogromno, in preveč bi bilo, če bi opisoval, kje smo hodili, koliko vasi smo obiskali, kolikokrat smo zaman prezebrali v zasedah in koliko večerov smo prepevali partizanske pesmi. To je bilo drobno in naporno delo. Poleg vsega smo morali še mobilizirati in pošiljati nove borce v odred in brigado.

ZAGATEN SPOPAD PRI KNEZDOLU

Tisto noč, 5. marca 1944, smo hoteli mobilizirati fante v Kleku in Trbovljah. Mahnili smo jo tja, toda noč je bila prekratka. Dan nas je ujel že pred Planinsko vasjo. Zato smo preložili mobilizacijo na drugi dan in krenili proti Knezdolu.

Na vzhodnem področju Sv. Plavine leži položna travnata jasa. Na njenem robu, poleg smrekovega gozdička, je čepela majhna lesena bajla, okajena od črnega dima. Tu je domoval gospodar s imenom Pelinovec. Ko smo potrkali na okno, nam je takoj odprl, ker je dobro poznal Branka in Janeza. Tu bomo prebivali! Tudi dekletki Mica in Liza sta se s tem strinjali.

Branko je prevzel stražo v sobi. Od tu je prežal skozi okno proti Planinski vasi in Rotvam; drugo stražarsko mesto je bilo v kuhinji za opezovalne proti Knezdolu. Razgled okoli hiše ni bil dober, ker jo je obdajal pašnik, teren pa je bil valovit.

Z Janezom sva kmalu zasmrčala na klopi za pečo, po stari navadi stajerskih partizanov, z opranimi nahrbtnikom pod zglavjem; Lazar pa je zlezal na peč, stekel hlače in jih začel krajšati, ker so mu bile skoraj za ped predolge.

Kdor je bil partizan, dobro ve, kako je človek trenutno zmuden, če ga kdo hitro zbudi iz sna, ko zaspi po napornem pohodu. Tako je bilo tudi z menoj, ko sem kakor v sanjah nenadoma zaslišal oster Brankov glas:

"Svabi so tu!"

Nagonsko sem zgrabil za brzostrelko in, ko sem zagledal nekaj korakov pred hišo nemško zasedo, sem bil hipoma pri popolni zavesti in razsodnosti.

Pred Janezom sem skočil v vežo, kjer sem našel na strazarja Džordža. Ta mi je dejal, da so se Svabi približili tudi že za hišo. Lazar si je še vedno krajšal hlače, ker je mislil, da ga hočemo potegniti! Skočil sem k prednjim vratom in zagledal dva švabska mitraljeza, ki sta stala pred hišo kakor sestradana volkova, ko požrešno prežita na plen.

"Izdajstvo! Obkoljeni smo!"